

**การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง***
**PARTICIPATORY MANAGEMENT IN BASIC EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE CHONBURI RAYONG**

กัญชลารักษ์ ทีปการ¹, จำรัส มุ่งเผือกกลาง² และ พจน์ เจริญสันติยะ³

Kanchalaruk Teepakakorn, Chamrat Mungfaoklang, Phot Charoensanthia

¹⁻²วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻²Nakhon Ratchasima College, Thailand

¹Corresponding Author's Email: zhangkanya@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง 2) เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 4,095 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดตามตารางเครจซี่ มอร์แกน จำนวน 352 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการวางแผน และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ได้แก่ การวางแผน ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการ

* Received 14 March 2025; Revised 17 April 2025; Accepted 25 April 2025

กำหนดเป้าหมาย การจัดการ ที่กระจายอำนาจและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ การนำที่เน้นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และการสื่อสารที่เปิดกว้าง การควบคุมที่ใช้ระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบด้วยแนวทาง PDCA เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหาร, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การศึกษามัธยมศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study participatory management in basic education institutions under the Office of Secondary Education Service Area in Chonburi and Rayong, 2) compare participatory management in these institutions based on positions and school size, and 3) explore strategies for developing participatory management in these schools. The population and sample comprised 4,095 school administrators and teachers, with a sample size determined using Krejcie and Morgan's table, amounting to 352 individuals. The research instruments included a questionnaire and an interview guide. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results showed that: 1) Overall, participatory management in the schools under the Office of Secondary Education Service Area in Chonburi and Rayong was at a high level in both general and specific aspects. 2) The comparison of participatory management based on positions revealed significant differences at the .05 level in both overall and specific aspects, while no significant differences were found when comparing school size overall. However, significant differences were found in the aspect of planning at the .05 level. 3) The strategies for developing participatory management included planning that allows all stakeholders to provide input and use empirical data to set goals, organizing with decentralized authority and network cooperation, leadership that focuses on creative leadership, fostering a team-based culture, and communication that is open and transparent. The control process involved a systematic monitoring and evaluation approach using the PDCA cycle to ensure continuous development.

Keywords: Administration, Participatory Management, Secondary education

บทนำ

ในปัจจุบัน บริบทและสภาพแวดล้อมของสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โลกาภิวัตน์ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในระดับสากล การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยเฉพาะการพัฒนาแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2560 ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายด้านการศึกษา อันส่งผลให้เกิดกระแสการตื่นตัวในเรื่องสิทธิทางการศึกษา และการเรียกร้องการบริหารจัดการศึกษาที่โปร่งใสและเป็นธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ในการปรับตัวของสถานศึกษาสู่แนวทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความโปร่งใสและยุติธรรม โดยต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับนโยบายการศึกษา แนวทางประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ลดปัญหาการบริหารที่ขาดประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทางการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างการบริหารที่เปิดกว้าง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และภาคประชาสังคม รวมถึงใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เกศรา ตุ่มคำ, 2562)

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียนซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นคณะบุคคลที่มีความสำคัญที่จะทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 สอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดำรงตำแหน่งมีการกำหนดสัดส่วนให้สถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างน้อย 7 คน และไม่เกิน 15 คน ซึ่งคณะกรรมการในแต่ละโรงเรียนมีทั้งหมด 7 กลุ่มได้แก่ มีผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนศาสนาและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นนับเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาเป็นอย่าง

มากเพราะคณะกรรมการสถานศึกษามาจากตัวแทนจากทุกภาคส่วนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นเกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) ซึ่งเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจด้านการศึกษา (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2563) แนวคิดนี้ช่วยส่งเสริม ความโปร่งใส และ ความรับผิดชอบร่วมกัน ในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา หลักการสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็น (2) การตัดสินใจร่วมกัน (3) การสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ และ (4) การพัฒนาภาวะผู้นำในทุกระดับ (Bush, 2020; สมหมาย ภาชี, 2562) ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน นอกจากนี้ผู้บริหารต้องมี ทักษะการสื่อสารที่ดี เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และใช้ กระบวนการนิเทศภายใน เป็นเครื่องมือในการติดตามและสนับสนุนการทำงานของครู (อำนาจ เย็นสบาย, 2561) อีกทั้งต้องส่งเสริม วัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง ซึ่งสนับสนุนให้บุคลากรกล้าคิด กล้าเสนอแนวทางใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยองเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่กำกับ ดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตามบทบาทและหน้าที่ และเพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง ว่าเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงการทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง เพื่อจะได้นำข้อมูลและผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ประกอบการวางแผนการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มศักยภาพที่ตนมีอยู่และทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนและชุมชนซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4,095 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) จำแนกเป็น ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลางขนาดใหญ่

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวนทั้งสิ้น 352 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเพื่อศึกษาพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ครั้งนี้ผู้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert, 1932) มี 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์

ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยใช้คุณสมบัติเป็นผู้บริหารที่มีผลงานดีเด่น เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert, 1932) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยสังเคราะห์จากนิยามศัพท์เฉพาะที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ 2) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงก์ (IOC) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง นำแบบสอบถามที่ไป (Try out) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.911 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป และ 3) เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง นำส่งอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบคุณภาพตามความเหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ส่งหนังสือ ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 352 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 เครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผู้วิจัยส่งหนังสือขออนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูลนัดหมายวันและเวลาสัมภาษณ์ ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 10-15 นาที

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยใช้ t – test (Independent samples)

4.4 เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
1. ด้านการวางแผน	4.07	0.53	มาก	3
2. ด้านการจัดองค์การ	4.03	0.48	มาก	4
3. ด้านการนำ	4.08	0.44	มาก	2
4. ด้านการควบคุม	4.18	0.41	มาก	1
รวม	4.09	0.38	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.38) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการควบคุม ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.41) รองลงมา คือ ด้านการนำ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.44) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการจัดองค์การ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

2. ผลเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	ผู้บริหารสถานศึกษา n = 122		ครูผู้สอน n = 230		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการวางแผน	4.12	0.84	4.05	0.39	.839*	.000
2. ด้านการจัดองค์การ	4.07	0.61	4.03	0.43	.627*	.000
3. ด้านการนำ	4.11	0.56	4.07	0.40	.650*	.000
4. ด้านการควบคุม	4.20	0.49	4.18	0.39	.354 *	.000
รวม	4.13	0.53	4.09	0.32	.767*	.000

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการนำ และด้านการควบคุม เป็นไปตามสมมุติฐาน

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมและรายด้าน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผน	ระหว่างกลุ่ม	1.862	2	0.931	5.502*	0.004
	ภายในกลุ่ม	75.823	350	0.169	-	-
	รวม	77.686	351	-	-	-
2. ด้านการจัดองค์การ	ระหว่างกลุ่ม	0.972	2	0.486	1.735	0.178
	ภายในกลุ่ม	125.433	350	0.280	-	-
	รวม	126.405	351	-	-	-
3. ด้านการนำ	ระหว่างกลุ่ม	0.083	2	0.41	0.178	0.837

	ภายในกลุ่ม	104.114	350	0.232	-	-
	รวม	104.197	351	-	-	-
4. ด้านการควบคุม	ระหว่างกลุ่ม	0.695	2	0.348	1.785	0.169
	ภายในกลุ่ม	87.247	350	0.195	-	-
	รวม	87.942	351	-	-	-
	ระหว่างกลุ่ม	0.725	2	0.362	2.487	0.084
รวม	ภายในกลุ่ม	65.297	350	0.146	-	-
	รวม	66.022	351	-	-	-

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการวางแผน

4. แนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ได้แก่ การวางแผน ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการกำหนดเป้าหมาย การจัดองค์การ ที่กระจายอำนาจและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ การนำที่เน้นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และการสื่อสารที่เปิดกว้าง การควบคุมที่ใช้ระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบด้วยแนวทาง PDCA เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง อยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมมือร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบด้วยกันไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่มทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการและเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะด้านการวางแผนเป็นด้านที่วางแผนทางการปฏิบัติงานในอนาคต เพื่อให้งานหรือกิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ต้องใช้วิธีการกลยุทธ์หลายอย่าง รวมทั้งการคิดระดมสมอง มีการตรวจสอบการปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผนระยะยาว กฎเกณฑ์ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานขององค์การที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรศักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วิชรสิมวัง (2564)

ได้ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่ดำรง ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการ บริหารรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานได้มีส่วนร่วมในการคิด การ ตัดสินใจ หรือการปฏิบัติงานในหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความผูกพัน และรับผิดชอบต่อ องค์กรมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์มากที่สุด ดังนั้น ในการปฏิบัติงานผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวิท ระโหฐาน (2560) การมีส่วนร่วมของครูในการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ พัทธรินทร์ พิทักษ์เสนา (2561) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในโรงเรียน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูมีความแตกต่างกันในเรื่องการรับรู้ถึงผลของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการ บริหารงานและการจัดการเรียนการสอน โดยมีการวิเคราะห์เชิงสถิติที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร มักมีมุมมองที่แตกต่างจากครูในหลายประเด็นที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ตามความคิดเห็นของบุคลากรใน สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า มีด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการวางแผน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมเป็นการให้สมาชิกทุกคนในสถานศึกษาได้กระทำกิจกรรม ร่วมกันตามบทบาทและหน้าที่เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ทุกคนคาดหวังโดยบุคลากรทุกระดับ ต้องร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและทิศทางในทำนองเดียวกันเมื่อบุคลากรอยู่ใน ตำแหน่งหรือหน้าที่ต่างกันทำให้มีมุมมองการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันประกอบ กับบริบทของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันด้วยการปฏิบัติย่อมต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ ปะโปตินัง (2566) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต1 พบว่า ขนาดสถานศึกษาต่างกัน มี ทิศนะต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ ยุภาวรัตน์ ชันติกรม (2566) การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ได้แก่ การวางแผน ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดเป้าหมาย การจัดองค์การ ที่กระจายอำนาจและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ การนำที่เน้นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และการสื่อสารที่เปิดกว้าง การควบคุมที่ใช้ระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบด้วยแนวทาง PDCA เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Silins & Mulford (2002). ความเป็นผู้นำและผลการเรียนของโรงเรียน ผลการวิจัย การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน โดยเฉพาะในการปรับปรุงผลการเรียนและพัฒนาโครงสร้างทางการศึกษา และสอดคล้องกับ Tseng (2017) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและความพึงพอใจในวิชาชีพของโรงเรียนอาชีวศึกษาในไต้หวัน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การที่ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งในด้านการสอนและการบริหาร ทำให้ครูรู้สึกมีความรับผิดชอบมากขึ้นและมีแรงจูงใจในการทำงาน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้นภายในโรงเรียน แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงควรรวมถึงการส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการสอน ซึ่งช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงานวิชาชีพและสร้างความมุ่งมั่นในการพัฒนางานการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้การวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาอย่างเป็นระบบตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน ซึ่งแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้สถานศึกษามีระบบการบริหารที่เปิดกว้าง โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้ดีขึ้น นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารด้านการจัดองค์การเพิ่มมากขึ้นเพราะจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดองค์การเป็นด้านที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ควรมีการร่วมวิเคราะห์ภารกิจหน้าที่และจำแนกกลุ่มภารกิจของบุคลากรในสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนงานด้านการบริหารงานบุคคล และ 2) ผู้บริหารและครูควรร่วมกันแก้ปัญหาด้านการวางแผน เพราะผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนมีปัญหารองลงมาจากด้านการจัดองค์การ มีการร่วมเป็น

คณะกรรมการวางแผนงานของสถานศึกษา ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ให้ข้อมูลและเสนอความคิดเห็นเพื่อใช้ประกอบการวางแผน ร่วมพิจารณากิจกรรมหรือจัดลำดับความสำคัญของงานโครงการ และมี ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป 1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง 2. ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

เอกสารอ้างอิง

- เกศรา ตุ่มคำ. (2562). แนวทางการบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทวิท ระโหฐาน. (2560). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พัชรินทร์ พิทักษ์เสนา. (2561). การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในโรงเรียน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2563). การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุภาวรัตน์ ชันติกรม. (2566). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- วิศรุต เพ็ชรสีม่วง. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภลักษณ์ ปะโปตินัง. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมหมาย ภาชี. (2562). แนวคิดการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แนวทางการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อมรภาค ปิ่นกำลัง. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อำนาจ เย็นสบาย. (2561). กลยุทธ์การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Bush, T. (2020). Theories of Educational Leadership and Management (5th ed.). London: Sage.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology, 22(140), 1-55.
- Silins, H. C., & Mulford, W. R. (2002). Leadership and school results. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Tseng, H. T. (2017). The relationship between participative decision-making and job satisfaction in vocational schools in Taiwan. Journal of Educational Administration, 55(2), 180-195.